

**VOKIETIJOS GEROSIOS
PRAKTIKOS PAVYZDŽIAI,
ĮGYVENDINANT EUROPOS
TARYBOS KONVENCIJĄ DĖL
SMURTO PRIEŠ MOTERIS IR
SMURTO ARTIMOJE
APLINKOJE PREVENCIJOS IR
KOVOS SU JUO**

PARENGĖ

MOTERŲ INFORMACIJOS CENTRAS

Vilnius, 2023

AUTORIUS
MOTERŲ INFORMACIJOS CENTRAS

REDAKTORĖ
IZABELĖ SAZONAITĖ

ŠIS LEIDINYS PARENGTAS VYKDANT „YES TO ISTANBUL CONVENTION“, FINANSUOJAMĄ VOKIETIJOS FEDERACINĖS RESPUBLIKOS AMBASADOS.

Human Rights

ŠIAME LEIDINYJE IŠSAKYTOS NUOMONĖS YRA AUTORĖS NUOMONĖS. JOS NEATSPINDI VOKIETIJOS FEDERACINĖS RESPUBLIKOS AMBASADOS AR JOS NARIŲ NUOMONĖS AR POŽIŪRIO.

Užsienio reikalų ministerija

Turinys

KAS YRA STAMBULO KONVENCISIJA?

4

KĄ REGLAMENTUOJA STAMBULO
KONVENCISIJA?

5

KOKIA PADĖTIS EUROPOS SAJUNGOJE?

7

KODĖL LIETUVA DELSIA RATIFIKUOTI
STAMBULO KONVENCISIJĄ?

11

VOKIETIJOS GEROSIOS PRAKTIKOS
PAVYZDŽIAI ŠALIES MASTU

13

VOKIETIJOS GEROSIOS PRAKTIKOS
PAVYZDŽIAI FEDERACINIŲ ŽEMIŲ LYGMENYJE

19

VOKIETIJOS FEDERACINĖSE ŽEMĖSE
ĮGYVENDINTŲ PRIEMONIŲ PAVYZDŽIAI

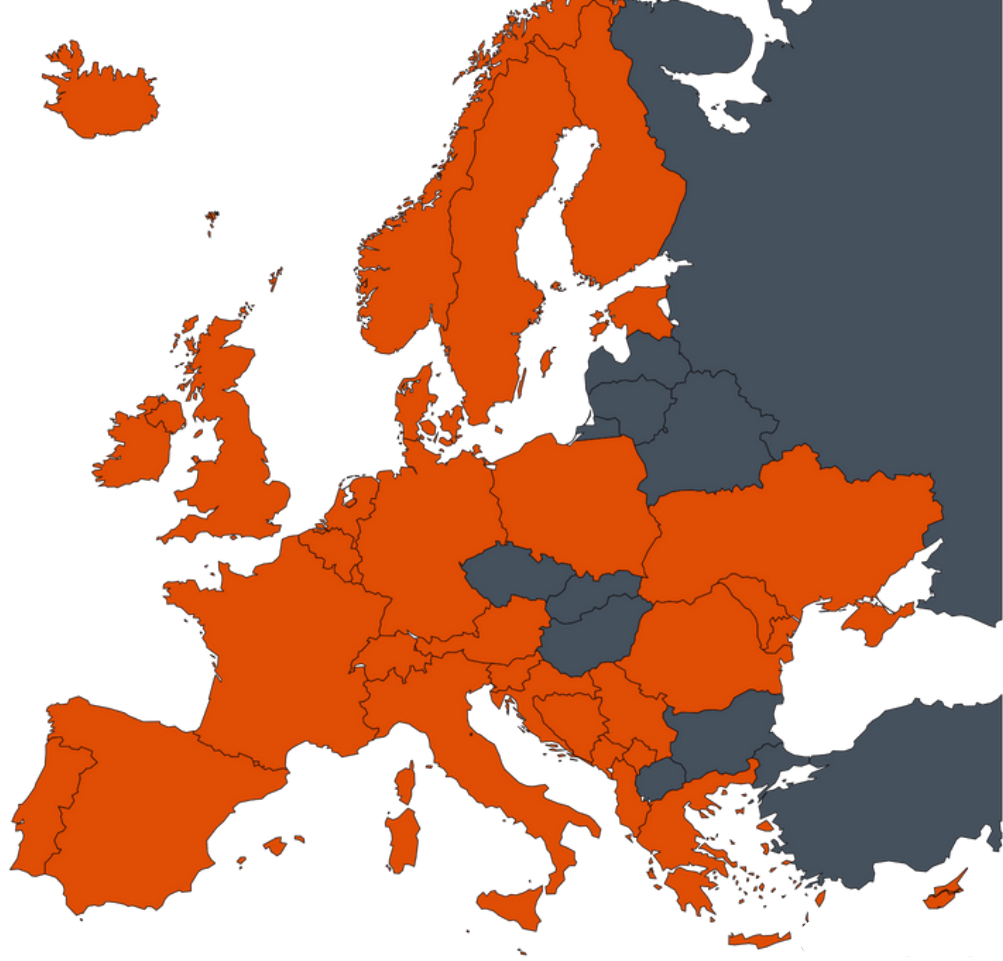
23

EUROPOS TARYBA VOKIETIJOS PAŽANGOS
KOVOJE SU SMURTU PRIEŠ MOTERIS IR
KONVENCISIJOS ĮGYVENDINIMU VERTINIMAS

27

ŠALTINIAI

29

Kas yra Stambulo konvencija?

Keletą metų rengta, 2011 m. Stambule pateikta Europos Tarybos (ET) narių pasirašymui (nuo to kilo neoficialus pavadinimas Stambulo konvencija), o 2014 m. balandžio mėn. įsigaliojusi Europos Tarybos konvencija dėl smurto prieš moteris ir smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir kovos su juo [1] (toliau tekste konvencija) yra pirmasis tarptautinis dokumentas, kuriuo siekiama panaikinti smurtą prieš moteris, įskaitant jaunesnes nei 18 metų mergaites. Ši konvencija pripažįsta, kad smurtas prieš moteris yra smurtas dėl lyties, ir tai yra vienas iš socialinių mechanizmų, dėl kurių moterys nuolat atsiduria priklausomoje padėtyje nuo vyrų. 46 Europos šalys parengė pažangiausią konvenciją dėl smurto prieš moteris ir smurto artimoje aplinkoje, kurią kiti žemynai ir tarptautinės organizacijos laiko sektinu pavyzdžiu.

[1] „Europos Tarybos konvencija dėl smurto prieš moteris ir smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir kovos su juo“, Lietuvos Respublikos Seimas, 2011-05-11, žiūrėta 2023 m. liepos mėn. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/517d7b226ec911e89bb0cb50d0500eab?jfwid=6m4099ke4>

KĄ REGLAMENTUOJA KONVENCIJA?

Konvencija yra visapusiškas ir šiuo metu plačiausias tarptautinis dokumentas dėl smurto prieš moteris, kuris siekia užtikrinti smurto prieš moteris ir smurto artimoje aplinkoje prevenciją, griežtesnę teisinę smurtautojų atsakomybę, tobulinti pagalbos priemonės patyrusiems smurtą ir koordinuoti veiksmus visuose lygmenyse. Konvencija valstybes įpareigoja imtis būtinų priemonių keturios srityse:

Prevenција

Apsauga ir parama

Tyrimas, baudžiamasis persekiojimas ir apsaugos priemonės

Visapusiška ir koordinuojama politika

Konvencija pasmerkia visų formų smurtą prieš moteris ir smurtą šeimoje bei pripažįsta, kad esminis smurto prieš moteris prevencijos elementas yra moterų ir vyrų de jure ir de facto lygybės įgyvendinimas. Konvencijoje pripažįstami struktūriniai smurto aspektai ir sprendžiami tiksliniai ir individualūs smurtą prieš moteris ir smurtą šeimoje išgyvenusių asmenų iššūkiai, patiriamas bauginimas, didelė keršto rizika, pakartotinė viktimizacija ir pavojus jų gyvybei.

Konvencija siekia, kad būtų įgyvendinama politika, apimanti visas priemones, kuriomis siekiama užkirsti kelią visų formų smurtui. Šalys taip pat įsipareigoja skirti tinkamus finansinius ir žmogiškuosius išteklius kovai su smurtu ir jo prevencijai. Yra sudaryta Europos Tarybos Veiksmų dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje ekspertų grupė (GREVIO), kuri reguliariai vertina, kaip šalys įgyvendina konvencijos reikalavimus. Šalys privalo pateikti konvencijos įgyvendinimo ataskaitas GREVIO, kuri po to detalesnei analizei dažniausiai pasirenka tą sritį, kurioje šalis įsipareigojimus įgyvendina silpniausiai. Įvertinę situaciją vizito metu, po susitikimų ne tik su valstybinėmis institucijomis, bet ir su pilietinėmis organizacijomis, paslaugų ir pagalbos teikėjais, smurtą patyrusiomis moterimis, GREVIO pateikia rekomendacijas.

Konvenciją ratifikavusios šalys turėtų paskirti arba įsteigti vieną ar daugiau oficialių įstaigų, atsakingų už politikos ir priemonių, skirtų smurto prevencijai ir kovai su juo, koordinavimą, įgyvendinimą, stebėseną ir vertinimą. Tarp kitų įsipareigojimų imtis būtinų priemonių, kuriomis būtų skatinami socialinių ir kultūrinių moterų ir vyrų elgsenos modelių pokyčiai, siekiant panaikinti praktiką, grindžiamą žemesnės moterų padėties idėja arba stereotipiniais moterų ir vyrų vaidmenimis.

Konvencijoje skiriamas dėmesys visų lygių švietimui – numatoma, kad šalys „tinkamais atvejais imtųsi būtinų priemonių, kad į mokymo programą būtų įtraukta pagal besimokančiųjų gebėjimus pritaikyta medžiaga, pavyzdžiui, moterų ir vyrų lygybės, nestereotipinių lyčių vaidmenų, tarpusavio pagarbos temomis.

„Valstybė privalo užkirsti kelią smurtui prieš moteris ir mergaites bei smurtui artimoje aplinkoje, apsaugoti nukentėjusiuosius ir nubausti kaltininkus. Konvencija raginama keisti stereotipinius požiūrius į moteris ir vyrus, kurie yra vieni iš svarbiausių smurto priežasčių.“

Jūratė Šeduikienė

Moterų informacijos
centro direktorė

KOKIA PADĖTIS EUROPOS SAJUNGOJE?

Smurtas prieš moteris ir mergaites yra vienas sistemingiausių ir dažniausių žmogaus teisių pažeidimų visame pasaulyje. Dauguma esame girdėję, kad kas trečia moteris ir Lietuvoje, ir Europos Sąjungoje yra patyrusi fizinį ir/arba seksualinį smurtą, dažniausiai nuo artimo partnerio.[2] Ar pagalvojame, kad tai yra 62 milijonai moterų?

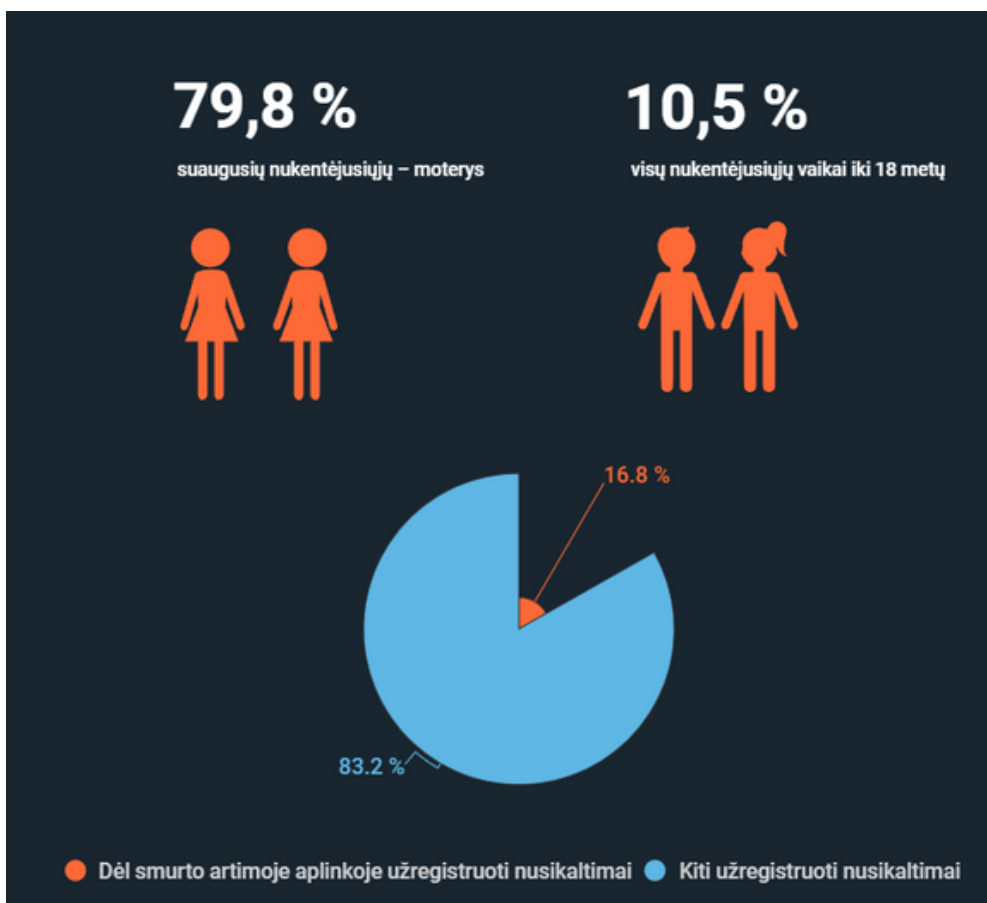

Šaltinis:

<https://www.lshtm.ac.uk/newsevents/news/2021/devastatingly-pervasive-1-3-women-globally-experience-violence>

[2] European Union Agency For Fundamental Rights, „Violence against women: an EU-wide survey. Main results report“, 2014 m. kovo 5 d. „Europos Tarybos konvencija dėl smurto prieš moteris ir smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir kovos su juo“, Lietuvos Respublikos Seimas, 2011-05-11, žiūrėta 2023 liepos mėn. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/517d7b226ec911e89bb0cb50d0500eab?jfwid=6m4099ke4>

Lietuvoje vien 2022 metais Specializuotos kompleksinės pagalbos centrai suteikė pagalbą 13 740 asmenims nukentėjusiems nuo smurto artimoje aplinkoje. Pagal Valstybės duomenų agentūros pateikiamą informaciją, linija 112 sulaukė 56 187 skambučių dėl smurto artimoje aplinkoje. Reikia nepamiršti, jog pateikti skaičiai neatvaizduoja realios situacijos, nes daug moterų ir mergaičių nesikreipia pagalbos.

Šaltinis:

<https://osp.stat.gov.lt/infografikas-smurtas-artimoje-aplinkoje?fbclid=IwAR0nCQnKRRKuSIJ5CnLFrXNOE74H8FLaMJ8DfuHdylFhbGdwoJrm6ZQtKHOY>

Vokietijos vidaus reikalų ministerija kartu su federaline kriminaline policija kasmet skelbia duomenis apie smurtą artimoje aplinkoje ir smurtą lyties pagrindu. 2021 metais patyrusių smurtą artimoje aplinkoje buvo 143 604. Dauguma nukentėjusiųjų buvo moterys - 80.3%, o smurtautojai vyrai - 78.8. [3]

2023 m. gegužės mėn. Europos Parlamentui balsavimu pritarus, birželio mėn. 1 d. Europos Sąjungos (ES) Taryba patvirtino ES prisijungimą prie Konvencijos dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo. Nors Konvenciją ratifikuoti gali tik šalys, šiuo žingsniu Europos Sąjunga teisiškai įsipareigojo Stambulo konvencijos įgyvendinimui. Šis sprendimas parodo, jog ES pripažįstą smurtą kaip struktūrinę problemą, paremtą seksizmu bei patriarchaline sistema, dėl kurios moterys ir mergaitės kenčia nuo smurto.

ES patvirtino, kad moterų teisės yra pagrindinės žmogaus teisės, kurios yra ES pagrindinė vertybė. Šis ES sprendimas rodo įsipareigojimą stiprinti kovos su smurtu dėl lyties veiksmus ir remti jo aukas. Tai leis geriau apsaugoti moteris nuo smurto, vaikai ir paaugliai mokyklose bus mokomi geriau atpažinti smurtinį elgesį ir suvokti, kad smurtas nėra priimtinas visuomenėje. Konvencija apima platų priemonių spektrą - nuo duomenų rinkimo ir informuotumo didinimo iki teisinių priemonių, kuriomis siekiama panaikinti visų formų smurtą prieš moteris ir imtis teisėtvarkos veiksmų.

[3] Deutsche Welle, "Germany records dip in violence between partners", žiūrėta 2023 liepos 10 d., <https://www.dw.com/en/germany-records-dip-in-violence-between-partners/a-63871925>

Konvencija apima aukų apsaugos ir paramos paslaugų teikimo priemones ir sprendžia smurto dėl lyties aspekto klausimą prieglobsčio ir migracijos srityse. Šalių kompetencijos srityse šalys yra atsakingos už ratifikavimą pačios, tačiau ES prisijungimas yra aiškus ženklas konvencijos neratifikavusios šalims. ES prisijungimas prie Stambulo konvencijos padeda užtikrinti, kad visoje Europoje moterų ir mergaičių teisės ir apsauga būtų vienodos, nepriklausomai nuo valstybės, kurioje jos gyvena. Tai galimybė visoms ES valstybėms narėms įsipareigoti laikytis bendros teisinės sistemos kovai su smurtu prieš moteris ir smurtu artimoje aplinkoje.

KODĖL LIETUVA DELSIA RATIFIKUOTI STAMBULO KONVENCIJĄ?

Lietuva pasirašė Konvenciją 2013 metais, bet Seimas iki šiol jos nėra ratifikavęs. Kodėl Lietuvoje, kartu su kitomis penkiomis ES šalimis narėmis (Bulgarija, Čekija, Vengrija, Latvija ir Slovakija) priešinamasi šios konvencijos ratifikavimui? Ar tai susiję su tuo, kad Konvencijos nepalaiko Lietuvos katalikų bažnyčios vadovai, kurie siekia išlaikyti patriarchalinį visuomenės modelį? Ar dėl to, kad šio dokumento nepalaiko Rusija? O gal dėl to, kad tradicinių šeimų rėmėjai kelia populistines idėjas, skleidžia dezinformaciją, kuria naudojasi ir aktyviai platina tam tikri politikai, kurie yra nusiteikę prieš lyčių lygybę ir nediskriminavimą.

PRIEŠ STAMBULO KONVENCIJĄ

ESAME UŽ:

- Vyrų ir moterų tarpusavio papildomumą
- Biologinės lyties sampratą teisės aktuose
- Dviejų lyčių – moters ir vyro – pripažinimą
- Tėvų teisę rūpintis vaikų doroviniu auklėjimu pagal savo įsitikinimus
- Teisę viešai nepritarti gender ideologijai
- Realių smurto priešasčių (alkoholis, skurdas ir kt.) sprendimą

ESAME PRIEŠ:

- Gender ideologiją
- Socialinės lyties (gender) sąvokos įvedimą į teisinę sistemą
- Daugybės lyčių teisinį pripažinimą
- Vaikų ugdymą pagal gender ideologijos nuostatas
- Nepritariančių gender ideologijai saviraiškos laisvės ribojimus
- Ideologizuotą smurto priešasčių suvokimą per galios santykius tarp lyčių

Šaltinis:

<https://www.nsta.lt/apie-asociacija-2/new-page-3/peticija-pries-stambulo-konvencijos-ratifikavima/>

Šaltinis:

<https://jp.lt/i-vingio-parke-vykstanti-didji-seimos-gynimo-marsa-susirinko-keli-tukstanciai-zmoniu/>

Ar Lietuva nusiteikusi likti Europos, kuriai rūpi, kad nebūtų smurtaujama prieš moteris, užribyje? Kodėl visuomenė susiskaldžiusi dėl dokumento, kurio dauguma nėra skaičiusi? Ar baiminamasi, kad Konvencijos ratifikavimas pablogins situaciją šalyje? Kadangi Lietuvos pozicija neaiški, todėl keliami klausimai laukiame atsakymo.

Pastaruoju atveju galime pažvelgti į konvenciją ratifikavusias šalis: kaip situacija keitėsi ten? Pavyzdžiui, Vokietijos vyriausybė kovą su smurtu prieš moteris ir mergaites ir smurto prevenciją laiko vienu iš pagrindinių tiek vidaus, tiek užsienio politikos tikslų. Panagrinėkime Vokietijoje vykdomas priemones, stabdant smurtą prieš moteris.

VOKIETIJOS GEROSIOS PRAKTIKOS PAVYZDŽIAI ŠALIES MASTU

Vokietija, 2017 m. spalio 12 d. ratifikavusi konvenciją, įsipareigojo visais valdžios lygmenimis imtis būtinų veiksmų kovai su smurtu prieš moteris ir smurtu šeimoje, pasiūlyti apsaugą ir pagalbą nukentėjusiems ir vykdyti smurto prevenciją, imtis pokyčių teisinėje sistemoje bei kitose srityse (švietimo ir pan.). Ratifikavusi konvenciją šalis pradėjo įgyvendinti dar daugiau priemonių, užkertančių kelią smurtui prieš moteris ir smurtui šeimoje bei kovojančių su juo šešiolikos federacinių žemių lygmeniu, įskaitant regioninius veiksmų planus. Vokietija ratifikavo konvenciją su išimtimis dėl dviejų konvencijos straipsnių, kurių buvo atsisakyta 2023 m. vasario 1 d. ir nuo tada Vokietija įgyvendina visas konvencijos nuostatas.

Konvencijos pasirašymas 2011 m. gegužės mėn. paskatino Vokietiją įgyvendinti daugiau priemonių, siekiant užtikrinti moterų ir mergaičių apsaugą nuo smurto: nuo prevencijos iki sankcijų už nusikalstamą elgesį dėl 43 nusikalstamų veikų.

Šaltinis:

<https://www.endfgm.eu/news-en-events/news/our-shadow-report-on-the-implementation-of-the-istanbul-convention-by-germany/>

Apsaugos nuo smurto įstatymas (Gewaltschutzgesetz/ GewSchG) ypač svarbus aukų apsaugai. Šis įstatymas buvo priimtas 2002 m. kaip nacionalinis įstatymas, siekiant išspręsti civilinių ieškinių, susijusių su smurtu privačioje srityje, teisinius neapibrėžtumus. Įstatymas smurtą supranta kaip visus tyčinius ir neteisėtus kito asmens kūno, sveikatos ar laisvės pažeidimus, neatsižvelgiant į tai ar veika daroma bendrame namų ūkyje, ar už jo ribų. Į šią smurto sąvoką taip pat įtrauktas ir psichologinis aspektas „aiškiai grasinimų ir nepagrįsto priekabiavimo atveju ir netiesiogiai, kai dėl to kito asmens sveikata buvo sutrikdyta psichologiškai ar fiziškai“. Įstatymas apsaugo smurto šeimoje aukas, palengvindamas laikiną bendro būsto skyrimą aukai. Laikino būsto skyrimas gali būti papildytas papildomais apsaugos būdais, kuriuos reglamentuoja tas pats įstatymas ir apima, pavyzdžiui, draudimą susisiekti su auka arba prieiti prie jos, arba prieiti prie vietų, kuriose dažniausiai lankosi auka. Kaltininko padarytas tokios teisminės gynybos įsakymo pažeidimas yra baudžiamasis nusikaltimas. Lietuvoje smurto artimoje aplinkoje atvejais numatytas grėsmę keliančio asmens iškeldinimas.

Šis įstatymas išplėtė žemių policijos įstatymus, įgaliodamas policiją iškeldinti arba įpareigoti išsikelti smurtautoją iš bendrų namų tais atvejais, kai galimas smurto pasikartojimas. Smurto artimoje aplinkoje, susijusios su nepilnamete ir (arba) nėščia moterimi, atvejais teisėsaugos institucija turi nedelsdama informuoti jaunimo gerovės tarnybą pagal Socialinės apsaugos įstatų knygą. Šis vaiko ir jaunimo gerovės apsaugos mandatas turi būti vykdomas, net jei iš pradžių gali atrodyti, kad nepilnametis nedalyvavo smurtiniame įvykyje ir nenukentėjo. Jei kyla pavojus nepilnamečio fiziniams, protiniams ar psichologiniams interesams, taikomi Civilinio kodekso apsaugos standartai.

Vokietijoje už tyčinius smurtinius veiksmus, kurie baigiasi asmens mirtimi, baudžiama pagal baudžiamąsias nusikalstamas veikas: nužudymą, žmogžudystę ir kūno sužalojimą, pasibaigusį mirtimi, neatsižvelgiant į aukos lytį. Jei nužudymu siekiama išreikšti neapykantą ar panieką moterims apskritai dėl jų lyties, gali būti taikomas pagrindiniams motyvams būdingos charakteristikos, bet tai vertinama kiekvienu konkrečiu atveju atskirai.

Įstatymas dėl Moterų lyties organų žalojimo, įsigaliojęs 2013 m., apsaugo moteris ne tik nuo bendro kūno sužalojimo, bet ir nuo religinių ar tradicinių praktikų žaloti mergaičių lyties organus. Už tokio pobūdžio nusikaltimą baudžiama laisvės atėmimu nuo vienerių iki 15 metų. Moterys ir mergaitės nuo smurtinių išpuolių saugomos ir teisės normomis dėl nusikaltimų prieš seksualinio apsisprendimo laisvę. Įstatymas dėl seksualinių nusikaltimų buvo iš esmės reformuotas 2016 m., įvedus taisyklę „Ne reiškia ne“, tai yra, nukentėjusios sutikimas lytiniam santykiams tapo baudžiamosios teisės apsaugos pagrindu. Tam, kad būtų įvykdytas seksualinės prievartos ar išžaginimo nusikaltimas, nebūtina, kad kaltininkas būtų panaudojęs jėgą ar grasinę panaudoti jėgą lytiniam aktui. Svarbiausia yra tai, jog smurtautojas ignoravo nukentėjusiojo valią. Įteisinus naują nusikalstamą veiką – seksualinį priekabiavimą - dar labiau pagerėjo moterų apsauga pagal baudžiamąją teisę.

Šaltinis:
https://www.freepik.com/free-vector/no-means-no-design_8918404.htm

2022 m. lapkričio 1 d. Vokietijos žmogaus teisių institute darbą pradėjo nepriklausomas Europos Tarybos dėl smurto prieš moteris ir smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir kovos su juo Stambulo konvencijos stebėsenos ir ataskaitų teikimo skyrius (Berichterstattungsstelle geschlechtsspezifische Gewalt). Jis rengia į praktiką orientuotas rekomendacijas dėl veiksmų, pagrįstų duomenimis ir stebėseną - tokiu būdu yra prisidedama prie veiksmingesnio kovos su smurtu dėl lyties, tai padeda politinius procesus ir sprendimus priimti remiantis įrodymais.

Siekiant gerinti smurtą patyrusių žmonių padėtį, stebėsenos skyrius politikams ir valstybės tarnautojams teikia rekomendacijas dėl priemonių smurtui dėl lyties įgyvendinimo ir programų veiksmingumo. Skyrius rengia Vokietijos vyriausybės ataskaitų teikimo įsipareigojimus nacionaliniu ir tarptautiniu lygmenimis, stebi, kaip Stambulo konvencija įgyvendinama ES viduje. Biuras informuoja ir didina ne tik politikų ir tarnautojų, bet ir pilietinės visuomenės bei plačiosios visuomenės informuotumą. Taip pat skatina politines diskusijas ir viešąjį diskursą apie smurtą dėl lyties. Stebėsenos skyrius kaupia statistinių ir sprendimo duomenų bei teismų praktikos duomenų bazę.

2020 m. Vokietijai pirmininkaujant ES tarybai metu, šalis intensyviai siekė ES sutarimo dėl vieningo telefono numerio smurtą patyrusioms moterims, susitarimą pasirašė 20 ES šalių, Islandija ir Šveicarija. Siūlydama vieningą telefono liniją, skirtą smurtą patyrusioms moterims, Vokietija rėmėsi savo gerą patirtimi įgyvendinant nacionalinę pagalbos liniją „Smurtas prieš moteris“.

NACIONALINĖ PAGALBOS LINIJA „SMURTAS PRIEŠ MOTERIS“

Įgyvendindama Stambulo konvencijos reikalavimus, 2013 m. Vokietija įteisino ir sukūrė nacionalinę pagalbos liniją „Smurtas prieš moteris“. Ją galima pasiekti numeriu: 08000 116 016 visą parą. Pagalbos linija teikia anoniminę ir nemokamą emocinę pagalbą bei konsultacijas smurtą patyrusioms moterims ir mergaitėms aštuoniolika kalbų. Linija prieinama taip pat moterims su negalia, palaikymo sesijos gali būti vedamos lengvai suprantama kalba arba su gestų kalbos vertėju. Pagalbos linijos darbuotojos yra kvalifikuotos specialistės. Jos gali padėti pasinaudoti vietos paramos paslaugomis, pavyzdžiui, specializuotomis paramos moterims paslaugomis, moterų prieglaudomis ar sveikatos priežiūros paslaugų teikėjais.

Svetainėje www.hilfetelefon.de moterys taip pat gali gauti pagalbą internetinio pokalbio metu ar el. paštu. Pagalbos linija „Smurtas prieš moteris“ teikia paramą visų formų smurto dėl lyties – artimo partnerio smurto, seksualinio smurto, persekiojimo ir patyčių internete, taip pat prekybos žmonėmis ir smurto, susijusio su prostitucija ir moterų lyties organų žalojimu – atvejais. Nacionalinė pagalbos linija „Smurtas prieš moteris“ teikia paramą smurtą patiriančioms moterims, jų socialinio rato žmonėms ir specialistams. Iki 2020 m. suteikta 230 000 paramos sesijų.

INTERNETINIAI TINKLAPIAI

Tinklapis „Stipresni už smurtą“ (www.staerker-als-gewalt.de, žiūrėta 2023 m. liepos mėn.)* yra pirmasis portalas Vokietijoje, kuris suteikia prieigą prie daugybės paramos ir konsultavimo paslaugų visoje šalyje. Jame informuojama apie įvairias smurto formas, paaiškinama, kaip jas atpažinti, kaip kiekvienas gali su jomis kovoti ir, kur rasti patarimų bei pagalbos. Ši iniciatyva suburia organizacijas partneres, socialinius subjektus, įmones ir privačius asmenis viešinimo kampanijoms, kuriomis siekiama informuoti ir šviesti apie smurtą prieš moteris ir smurtą artimoje aplinkoje.

*Daugiau informacijos galite rasti čia: Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, Initiative "Stärker als Gewalt", <https://www.bmfsfj.de/bmfsfj/themen/gleichstellung/frauen-vor-gewalt-schuetzen/initiative-staerker-als-gewalt--189718>

VOKIETIJOS GEROSIOS PRAKTIKOS PAVYZDŽIAI FEDERACINIŲ ŽEMIŲ LYGMENYJE

Pagal Vokietijos federacinę sistemą, atsakomybė už Stambulo konvencijos įgyvendinimą didele dalimi tenka 16 Vokietijos žemių ir daugiau kaip 11 000 savivaldybių. Daugiau informacijos rasite Žmogaus teisių instituto tinklapyje www.institut-fuer-menschenrechte.de. Tai apima pagalbą ir paramą priemonių nuo smurto nukentėjusioms moterims teikimą, plėtimą ir finansavimą. Tinklapyje rasite atskirų priemonių, kurių buvo imtasi žemių lygmeniu, pavyzdžių. Jie atspindi praktinio įgyvendinimo žemių lygmeniu mastą, parodo geriausios praktikos metodus įvairiose žemėse.

**Deutsches Institut
für Menschenrechte**

Nuo 2020 m. vasario mėn. Federacinė šeimos reikalų, vyresnio amžiaus piliečių, moterų ir jaunimo ministerija (BMFSFJ) finansuoja Vokietijos žmogaus teisių instituto (DIMR) projektą, kuriuo siekiama sukurti nepriklausomų pranešimų sistemą apie smurtą dėl lyties, lyties organų žalojimą ir prekybą žmonėmis. Kiti projektai apima nacionalinės koordinuojančios institucijos įkūrimą ir bendros tarpministerinės politinės strategijos, skirtos smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo kūrimą. Be to, koalicijos partneriai sutartyje įtvirtino vienodos federacinės teisinės bazės, užtikrinančios patikimą moterų prieglaudų finansavimą, įvedimą.

Federacinė finansavimo programa „Smurto prieš moteris stabdymas kartu“ turi dvi kryptis: federacinė inovacijų programa suteikia finansinių išteklių novatoriškiems projektams, siekiant pasiekti visas nuo smurto nukentėjusias moteris ir jų vaikus bei tikslingai juos remti. Antra kryptis - pagal federalinę investicijų programą finansuojamos priemonės, skirtos išplėsti pajėgumus ir pagerinti prieigą prie moterų prieglaudų ir specializuotų konsultavimo centrų. Pagal savo kompetenciją federacinė vyriausybė remia moterų paramos sistemos darbą, finansuodama visos šalies bendradarbiavimo ir tinklų kūrimo centrus:

- Moterų krizių centrų asociacija (Frauenhauskoordinierung e.V./FHK) <https://www.frauenhauskoordinierung.de/> nuo 2001 m. teikia metodinę ir advokacijos pagalbą visoje šalyje. Asociacijos narėmis yra apie 270 konsultacinių centrų moterims ir apie 260 krizių centrų, kurie teikia paslaugas ir padeda moterims, nukentėjusioms nuo smurto ir jų vaikams.

- Federacinė moterų konsultavimo centrų ir skubios pagalbos moterims linijų asociacija Vokietijoje (bff e.V.). Ją sudaro daugiau nei 160 moterų konsultavimo centrų ir skubios pagalbos moterims linijų. Asociacija skatina mainus, glaudų institucijų bendradarbiavimą ir tinklų kūrimą tarp institucijų bei projektų vietos lygmeniu. Tai užtikrina specialistų paramos ir konsultavimo paslaugų nuo smurto nukentėjusioms moterims palaikymą, tolesnę plėtrą. Koordinavimo ir tinklų kūrimo centrai jungia institucijų patirtį ir specialius įgūdžius remiant nuo smurto nukentėjusias moteris Vokietijoje ir įtraukia jas į politines diskusijas, visuomenės akiratį ir teisėkūros areną.
- Sveikatos priežiūros intervencija šeimyninio ir seksualinio smurto atvejais. Jau 20 metų Sveikatos priežiūros intervencija smurto šeimoje ir seksualinio smurto atvejais (S.I.G.N.A.L. e.V. – Intervention im Gesundheitsbereich gegen häusliche und sexualisierte Gewalt) kuria ir įgyvendina kompetentingą sveikatos priežiūrą seksualinį smurtą ir smurtą artimoje aplinkoje patyrusiems asmenims. Asociacija bendradarbiauja su visais, dalyvaujančiais intervencijos grandinėje smurto artimoje aplinkoje ir seksualinio smurto atvejais. glaudus bendradarbiavimas su priklausomybių konsultavimo ir priežiūros įstaigomis, medicinos ir slaugos įstaigomis, tyrimų institucijomis, teismo medicinos institutais ir vaikų apsaugos įstaigomis.

2015 m. asociacija publikavo Pasaulio sveikatos organizacijos vadovo vokišką versiją: „Sveikatos priežiūra moterims, patyrusioms artimo partnerio smurtą ar seksualinį smurtą“. Šis vadovas skirtas sveikatos priežiūros darbuotojams, siekiant suteikti tinkamą priežiūrą nuo smurto nukentėjusioms moterims. Vadove aprašomi veiksmai, kurių reikia imtis teikiant pirminę pagalbą, vėlesnę priežiūrą bei paramą. Tai apima detalų pokalbį apie smurto patirtį partnerystėje, tolesnio pokalbio vedimą, priežiūros teikimą po išžaginimo ir išvadų dokumentavimą, taip pat nukentėjusio žmogaus saugumo planavimą ir psichosocialinę paramą. Vadove pateikiama darbinė medžiaga, skirta naudoti praktikoje, pavyzdžiui, struktūrinės schemos, kontroliniai sąrašai ir naudingi pareiškimai bei klausimai, padedantys atlikti tyrimą ir pokalbį. Svarbu pažymėti, kad 2002 m. Moterų informacijos centras publikavo lietuvišką versiją - Praktinis vadovas sveikatos priežiūros įstaigų darbuotojams bei vadovams „Smurtas prieš moterį“.[4]

[4] Perttu S., Kaselitz V. Partnerio smurto problemos sprendimas – rekomendacijos nėščiujų, gimdyvių ir kūdikių priežiūros specialistams (Moterų informacijos centras, Vilnius, 2006).

VOKIETIJOS FEDERACINĖSE ŽEMĖSE ĮGYVENDINTŲ PRIEMONIŲ PAVYZDŽIAI

Vokietijos federacinės žemės įgyvendino įvairialypių ir inovatyvių priemonių, keletą jų pavyzdžių pateikiame susipažinimui.

BAVARIJA

Suaugusieji, paaugliai ir vaikai, nukentėję nuo smurto artimoje aplinkoje ir/arba seksualinio smurto, tinklapyje www.bayern-gegen-gewalt.de gali rasti svarbios informacijos ir pagalbos tiekėjų kontaktus smurto šeimoje ir seksualinio smurto tema. Interneto tinklapis yra nuolat tobulinamas, siekiant, kad jame būtų pateikta išsami informacija apie įvairias smurto formas. Kiekvienas, sužinojęs apie smurtą savo kaimynystėje ar įtaręs jį savo šeimoje ar draugų rate, taip pat ras kontaktus specializuotų centrų, kurie patars ką daryti ir palaikys emociškai.

BERLYNAS

Organizacija S.I.G.N.A.L. e.V. atsakinga už iniciatyvą „Berlyno apskritasis stolas – sveikatos priežiūra smurto artimoje aplinkoje ir seksualinio smurto atvejais“, kurią 2018 m. inicijavo Berlyno federacinė vyriausybė. Apskritasis stolas vienija 29 partnerius, pagrinde sveikatos sektoriaus organizacijas, taip pat psichosocialinės paramos sistemos, vaikų ir jaunimo gerovės, smurto prevencijos, teisėsaugos institucijų, lyčių lygybės politikos ir mokslo atstovus.

Bendroje bendradarbiavimo deklaracijoje narės susitarė į Berlyno sveikatos priežiūros sistemą įtraukti Pasaulio sveikatos organizacijos kovos su smurtu santykiuose ir seksualinio smurto gaires, taip įgyvendinti esminius Stambulo konvencijos reikalavimus susijusius su sveikata.

BERLYNAS IR HANOVERIS

Siekiant išanalizuoti gerąją įvairių sričių specialistų organizacijų bei institucijų bendradarbiavimo tinklų praktiką pagal IMPRODOVA projekto sistemą, buvo atlikta atvejų analizė dviejuose Vokietijos bendradarbiavimo tinkluose socialiniame sektoriuje: „Berlyno iniciatyva prieš Smurtą prieš moteris“ ir „Hanoverio intervencijos programa prieš smurtą artimoje aplinkoje“.[5] Abu tinklai turi daug panašumų - jais siekiama palengvinti tarpinstitucines intervencijas, pagerinti aukų apsaugą, teikti tinkamą paramą ir mokymus specialistams ir rėmėjams, taip pat paveikti socialines ir profesines sąlygas, kad sumažėtų smurto šeimoje atvejų. Abejuose tinkluose dalyvauja Senatų nariai, policija, teismai, prokuratūra, konsultavimo centrai, moterų prieglaudos, vaikų teisių apsaugos institucijos ir daugelis kitų. Abu tinklai veikia sėkmingai ir efektyviai, nes visi tinklo nariai glaudžiai bendradarbiauja ir yra tiksliai informuoti apie savo funkcijas, pagrindines sąlygas ir reikalavimus.

[5] IMPRODOVA, „Module 7: Principles of interorganisational cooperation and risk assessment in cases of domestic violence in multi-professional teams“, žiūrėta 2023 m. liepos mėn. <https://training.improdova.eu/en/training-modules-for-the-police/module-7-principles-of-interorganisational-cooperation-and-risk-assessment-in-cases-of-domestic-violence-in-multi-professional-teams/2/>

BRĒMENAS

Persekiojimo prevencijos srityje veikianti nevyriausybinė organizacija „Stalking-KIT“ (Crisis-Invention-Team Stalking and Domestic Violence) yra unikali ir gerai pripažinta Brēmene. Nuo 2006 m. veikiančią tarpžinybinį bendradarbiavimą plėtojo policija ir prokuratūra, siekdamos suteikti profesionalią pagalbą persekiojamoms aukoms ir nusikaltėliams. Šiame tinkle apie savalaikes intervencijas ir jų padarinius pranešama policijai, prokuratūrai, paramos aukoms ir nusikaltėlių kontrolės partneriams bei kitoms konkrečiu atveju svarbioms institucijoms ar organizacijoms.

Brėmeno žemėje ir mieste buvo sudaryta 1-oji patariamoji taryba žemių lygmenyje dėl konvencijos įgyvendinimo. Stambulo konvencijos įgyvendinimo Brēmene patariamoji taryba stebi, kaip įgyvendinama Stambulo konvencija, kuria siekiama užkirsti kelią smurtui prieš moteris ir teikia rekomendacijas Brėmeno žemių veiksmų planui. Ši patariamoji taryba išskirtinė, nes ją sudaro įvairias smurto formas patyrusios moterys, kurios prisideda savo patirtimi ir nuomone apie efektyviausias priemones sprendžiant smurto problemą. Iš viso norą tapti tarybos narėmis išreiškė 26 moterys. Dešimt iš jų buvo paskirtos tarybos narėmis ir 2021 m. spalio mėn. 1-oji Stambulo konvencijos įgyvendinimo Brēmene patariamoji taryba pradėjo ketverių metų kadenciją. Tarybos narės neprivalo viešai prisistatyti, net Centriniam moterų lygybės užtikrinimo biure (ZGF), kuriai priklauso kuruoti patariamąją tarybą; kai kurios tarybos narės yra žinomos tik slapyvardžiu. Yra žinoma, kad taryboje yra ir cis, ir translyčių, skirtingo amžiaus ir socialinio sluoksnio moterų, daugumos jų trumpi prisistatymai yra pateikti internetiniame tinklapyje.

Patariamoji taryba turi patarti dėl praktinio pagalbos sistemos veikimo tobulinimo. Pavyzdžiui, kur smurtą patyrusi kreipiasi, kai ieško paramos ir kokią pagalbą gauna? Kuri viešinimo kampanija iš tikrųjų yra įtikinama? Taryba taip pat atlieka stebėsenos funkciją: kurie institucijų pažadai neištesėti, kur įgyvendinimo grafikas netinkamas?

„Tik įtraukę nukentėjusius asmenis galime užtikrinti, kad galų gale įgyvendinsime priemones, kurios iš tikrųjų gali veikti kaip parama“

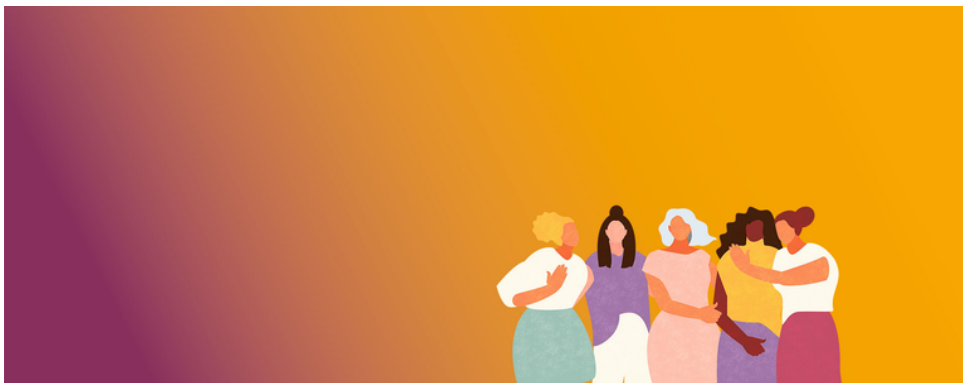
Claudia Bernhard

Brėmeno sveikatos
ir moterų senatorė

Tai ne pirmas kartas, kai prašoma nukentėjusių asmenų ekspertizės: seksualinės prievartos prieš vaikus aukoms nuo 2015 m. federaliniu lygmeniu jau veikia atitinkama patariamoji taryba. Protestantų bažnyčia bandė įtraukti aukas į susitaikymo su seksualine prievarta procesą, tačiau patariamoji taryba išsiskirstė praėjus vos aštuoniems mėnesiams po jos įsteigimo, nes jos nariai manė, kad į juos nežiūrima rimtai. Tačiau įgyvendinant Europos tarybos konvenciją, kurioje daug dėmesio skiriama aukų vaidmeniui, tikimasi, kad Brėmeno pavyzdys taps gerąja praktika.

Vis dėlto Brėmeno patariamoji taryba neturi veto teisės: Brėmeno žemių veiksmų planą priima žemių parlamentas. Kalbant apie pagrindinius tikslus, Brėmene bet kuriuo atveju yra susitarimas: visos rezoliucijos dėl Stambulo konvencijos iki šiol buvo priimamos vienbalsiai su opozicija.

Brėmenas ėmėsi novatoriško vaidmens visoje Vokietijoje: tai pirmoji federacinė žemė, sistemingai ir struktūriškai įtraukusi nukentėjusiųjų perspektyvą į ET konvencijos dėl smurto prieš moteris ir smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir kovos su juo įgyvendinimą. Tokiu būdu politikos formavimas ir priemonių įgyvendinimas įgyja esminių kompetencijų: patirtinių žinių ir patirties. Patariamoji taryba pradėjo savo darbą kaip federalinio modelio projekto, kurį finansavo Federacinė šeimos reikalų, vyresnio amžiaus piliečių, moterų ir jaunimo ministerija, dalis.

Daugiau apie Brėmeno Stambulo konvencijos paveiktų asmenų patariamąją tarybą vokiečių kalba rasite interneto tinklapyje „Brėmenas sako ne“: www.bremen-sagt-nein.de

EUROPOS TARYBA VOKIETIJOS PAŽANGOS KOVOJE SU SMURTU PRIEŠ MOTERIS IR KONVENCIJOS ĮGYVENDINIMU VERTINIMAS

Europos Tarybos Veiksmų dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje ekspertų grupė (GREVIO) savo pirmojoje pradinio vertinimo ataskaitoje dėl Vokietijos palankiai vertina baudžiamosios teisės priemones, kurias Vokietija įgyvendino, tačiau taip pat atkreipė dėmesį į skubius veiksmus, kurių Vokietija turėtų imtis, kad geriau apsaugotų moteris ir mergaites nuo smurto dėl lyties.

Tarp teigiamų pokyčių GREVIO giria sutikimu pagrįstą išžaginimo ir seksualinio smurto apibrėžimą ir sėkmingą nacionalinės pagalbos telefonu linijos veikimą. Ji palankiai vertina aiškų piktnaudžiavimo technologijomis (pvz., persekiojimo internete, neteisėto privačių kūno dalių fotografavimo, dalijimosi vaizdais internete ir persekiojimo įrangos) kriminalizavimą, nes pastaraisiais metais „prisidėjo prie tvirtos teisinės sistemos, taikomos skaitmeniniam smurto prieš moteris aspektui“.

Šaltinis:
<https://www.europeontrack.org/violence-against-women-in-context-of-the-istanbul-convention-and-grevio-pt-1/>

ŠALTINIAI

1. „Europos Tarybos konvencija dėl smurto prieš moteris ir smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir kovos su juo“, Lietuvos Respublikos Seimas, 2011-05-11, žiūrėta 2023 liepos mėn. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/517d7b226ec911e89bb0cb50d0500eab?jfwid=6m4099ke4>
2. Anadolu Agency, “Domestic violence in Germany on the rise, government report reveals”, žiūrėta 2023 liepos 11 d., <https://www.aa.com.tr/en/europe/domestic-violence-in-germany-on-the-rise-government-report-reveals/2747401>
3. Anmerkung von Katrin Lack zum Beschluss des OLG Hamburg: Vollstreckung einer Umgangsregelung bei Gewalt gegenüber dem betreuenden Elternteil, FamRZ 2021, 1406.
4. Council of Europe Portal, Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (CETS No. 210), <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treaty-num=210>
5. Council of Europe Portal, Explanatory Report to the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence, Stambulas 2011, <https://rm.coe.int/1680a48903>
6. Deutsche Welle, “Germany records dip in violence between partners”, žiūrėta 2022 liepos 10 d., <https://www.dw.com/en/germany-records-dip-in-violence-between-partners/a-63871925>
7. Domantė Platūkytė, „LRT trumpai. Kas yra Stambulo konvencija, joje minima socialinė lytis ir ką reiškia EP sprendimas“, LRT, žiūrėta 2023 liepos 10 d., <https://lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/1987233/lrt-trumpai-kas-yra-stambulo-konvencija-joje-minima-socialine-lytis-ir-ka-reiskia-ep-sprendimas>
8. European Union Agency For Fundamental Rights, „Violence against women: an EU-wide survey. Main results report“, 2014 m. kovo 5 d., https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf
9. IMPRODOVA, „Module 7: Principles of interorganisational cooperation and risk assessment in cases of domestic violence in multi-professional teams“, žiūrėta 2023 m. liepos mėn. <https://training.improdova.eu/en/training-modules-for-the-police/module-7-principles-of-interorganisational-cooperation-and-risk-assessment-in-cases-of-domestic-violence-in-multi-professional-teams/2/>
10. MARVOW, „MARVOW Best Practices Report“, MARVOW, 2022, <https://marvow.eu/wp-content/uploads/2020/05/MARVOW-Best-Practices-Report.pdf>
11. Perttu S., Kaselitz V. Partnerio smurto problemos sprendimas – rekomendacijos nėščiuoju, gimdyvių ir kūdikių priežiūros specialistams (Moteryų informacijos centras, Vilnius, 2006).
12. Uerpmann-Wittzack, Robert, Innerstaatliche Wirkung des Europaratsübereinkommens gegen Gewalt gegen Frauen Zeitschrift für das gesamte Familienrecht (FamRZ) 63 (22), (2017): 1812-1814.